

Kontinuita a progrese kurikula geografického vzdělávání na 1. a 2. stupni ZŠ

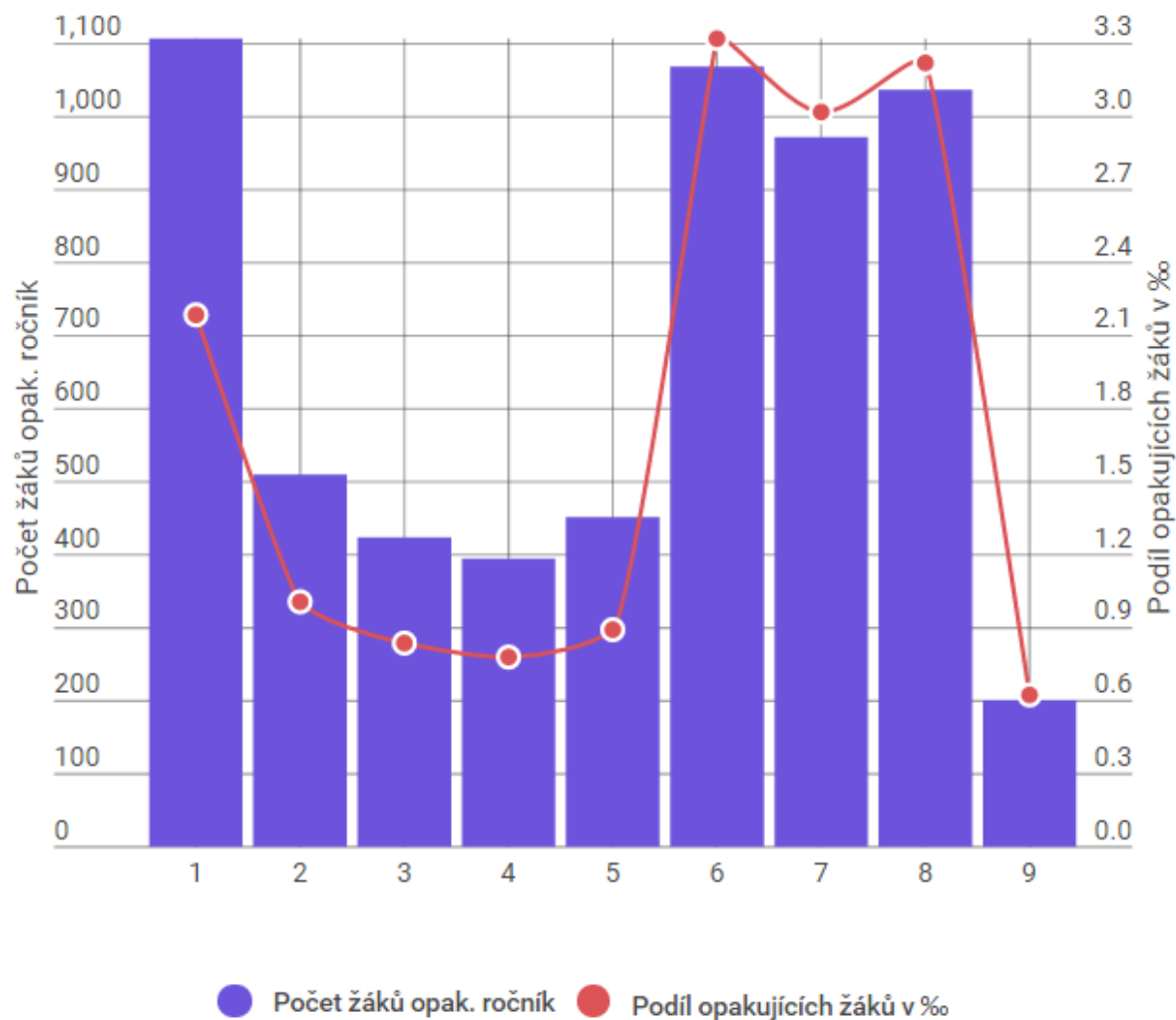
Petr Knecht

Proč toto téma?

Na jaké otázky společně budeme hledat odpovědi?

- 1) Proč jsou kontinuita a progresse považovány za klíčové charakteristiky kvality kurikula?
- 2) Jak by mělo vypadat kurikulum splňující požadavky na kontinuitu a progresi?
- 3) Jak zkoumat kontinuitu a progresi v kurikulu?
- 4) Jaký typ kurikula vlastně potřebujeme?

Nárůst neúspěšnosti žáků při přechodu z 1. na 2. stupeň

Mýty o 1. a 2. stupni

„[...] první stupeň českých základních škol se daří žádoucím způsobem proměňovat, druhý stagnuje a lpí na překonaných přístupech.“
(Dvořák, 2011, s. 83; s odvoláním na zprávy ČŠI)

„[...] nelze říci, že by se nám rozdíly [mezi 1. a 2. stupněm] podařilo zdokumentovat.“
(Najvarová, Najvar, & Janík, 2008, s. 159).

„Na 1. stupni [ze strany žáků] ještě nedochází k zásadní kritice školního učení [...] jako v pozdějších letech.“ (Kučera, 2005, s. 197)

„To hlavní kognitivní se naučili žáci už na 1. stupni. [...] Zkratkovitě, ale ne chybně lze říci, že na 2. stupni se už [žák] přestává učit.“
(Kučera, 2005, s. 205)

Kritéria kvality kurikula

- Relevance
- Praktičnosť
- Efektivnosť
- Jasnosť/srozumiteľnosť
- Kontinuita (koherencia/konzistencia)

(srov. Dvořák, 2012, s. 35; Van den Akker et al., 2009, s. 39)

Kontinuita kurikula

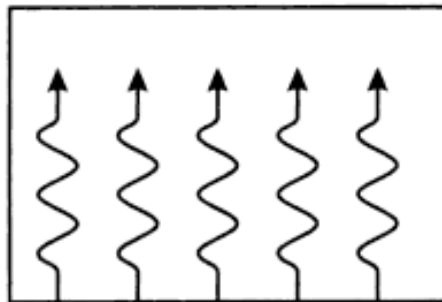
- VNITŘNÍ (vertikální) = korespondence mezi obecnými cíli (klíčovými kompetencemi) na jedné straně a konkrétními výstupy v jednotlivých vzdělávacích oblastech.
Provázání/provázanost kurikulárního dokumentu
- VNĚJŠÍ (horizontální) = stupeň sladění různých nástrojů vzdělávacího systému (standards, učebnice, testy), v našich podmínkách soulad RVP a ŠVP aj.
- Vše je možné sledovat na úrovni domén, vláken či deskriptorů (indikátorů).

Progrese kurikula

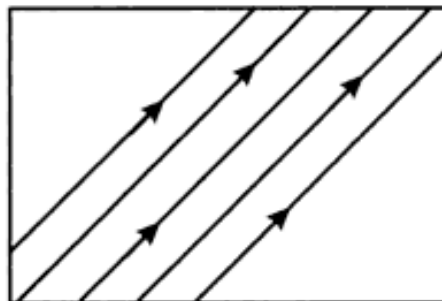
- *Progrese* kurikula = postupné rozšiřování a prohlubování vzdělávacích obsahů v kurikulu s cílem zajistit pokroky žáků v učení.
- Náročnost/rigoróznost
 - Šířka (počet témat)
 - Hloubka (koncentrace na určitou jádrovou oblast učiva)

Úrovně pokroku

a. A planning model

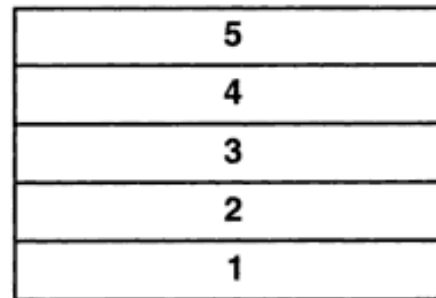

Lines of development
suggesting ...

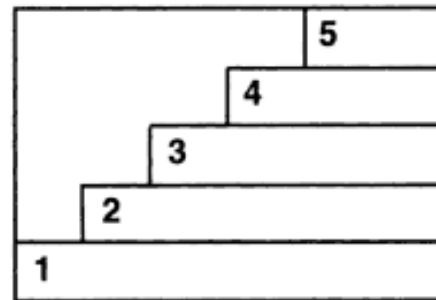

a gradual process along
inclines of achievement

**b. A summative assessment
and reporting model**

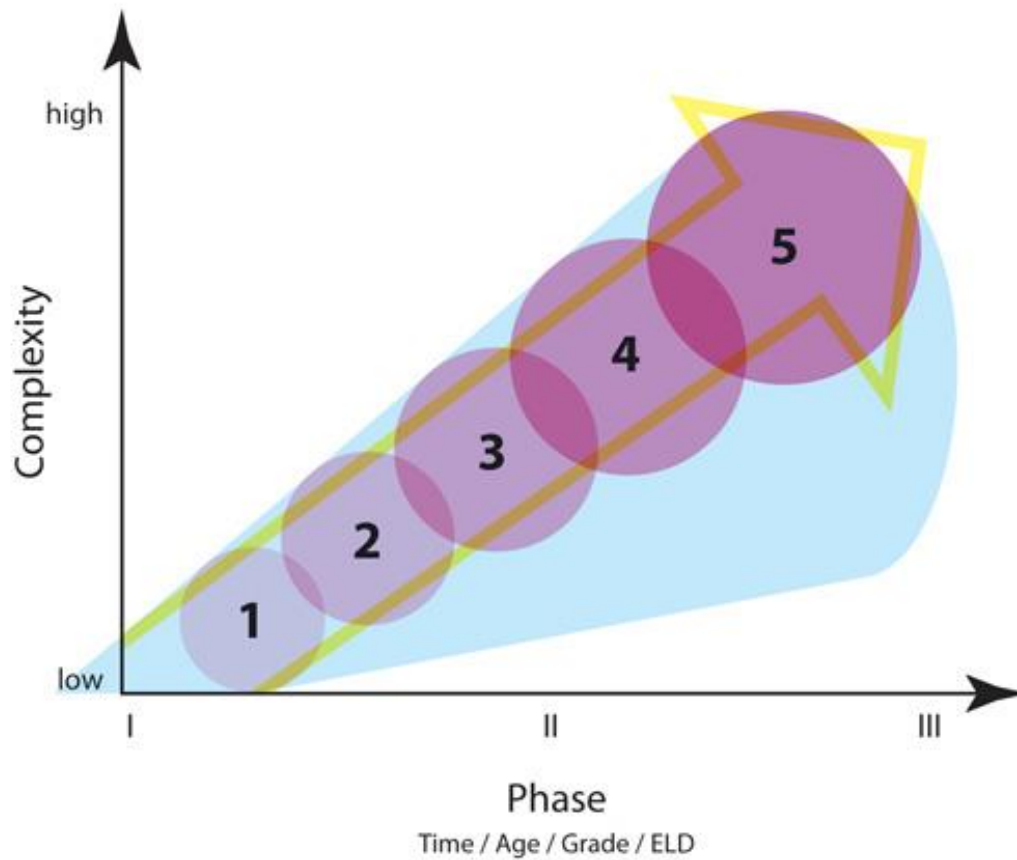

Level descriptions
suggesting ...

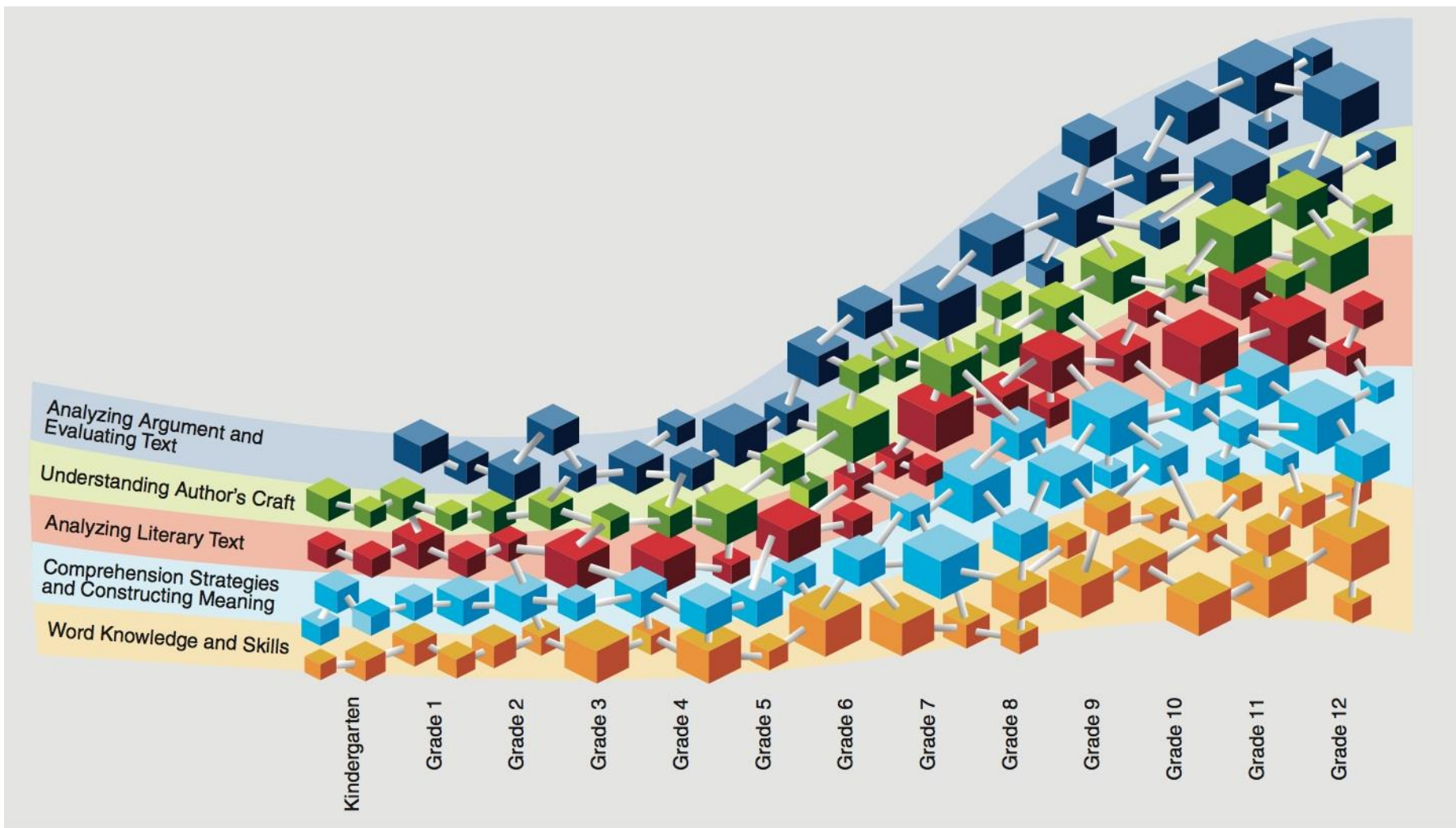

that progress advances
by a series of steps

Úrovně pokroku

Úrovně pokroku (čtení)

Příklad z RVP ZV (geografické vzdělávací obsahy)

... pohled do kurikula

Mapy učebního pokroku

- Learning Trajectories (LT) vs. Learning Progressions (LP)

Monočíslo

Journal of Research in Science Teaching, 2009, 46(6)

Special Issue: Learning Progressions

Indikátory učebního pokroku

1. Vysvětlení založené na naivních představách.
2. Vysvětlení založené na znalosti základních faktů/pojmů.
3. Vysvětlení založené na jednoduchém vyvozování ze základních faktů/pojmů.
4. Vysvětlení založené na komplexnějším zdůvodňování.

Přístupy k tvorbě map učebního pokroku

	1. Tvorba ukotvená v sekundárních datech	2. Data získaná in situ	3. Výuková intervence
Klíčová součást	Studium literatury o zákonitostech učení (v určitém vyučovacím předmětu).	Sběr dat od žáků z různých ročníků.	Zapojení smysluplné výukové intervence.
Tvorba učebních trajektorií	Založená na publikovaných výzkumných zjištěních, kurikulárních dokumentech, kanonických textech a názorech expertů v příslušné oblasti vzdělávání.	Viz přístup 1, hypotetické trajektorie učení jsou testovány u žáků a revidovány na základě výzkumných zjištění.	Viz přístup 1 a 2, dále je využita výuková intervence. Hypotetické trajektorie učení jsou následně revidovány na základě výzkumných zjištění.
Metoda hodnocení	-	Kvantitativní (multiple-choice, otevřené otázky) i kvalitativní (interview, pozorování).	Kvantitativní a kvalitativní hodnocení žáků před a po výukové intervenci.
Související výzkumné postupy	-	Iterativní zlepšování učebních trajektorií i jejich způsobů hodnocení na základě výzkumných zjištění.	Viz přístup 2, v některých případech jsou do výzkumu zapojeni také učitelé jako zprostředkovatelé výukové intervence.

Klíčová otázka: Jak jsme na tom u nás?

- Interpretace mohou být různé.

Naprostá novinka

KONCEPCE GEOGRAFICKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

Certifikovaná metodika

www.eGeografie.cz

eGeografie.cz

Tvrzení

Úlohy

Přípravy

Vyhledávání úloh

Stupeň vzdělávání

Region

Téma

Klíčový koncept

1. stupeň ZŠ

2. stupeň ZŠ

SŠ

Pokud nebude zvolena žádná položka, filtr nebude aktivní.

Zvolit všechny položky v této kategorii

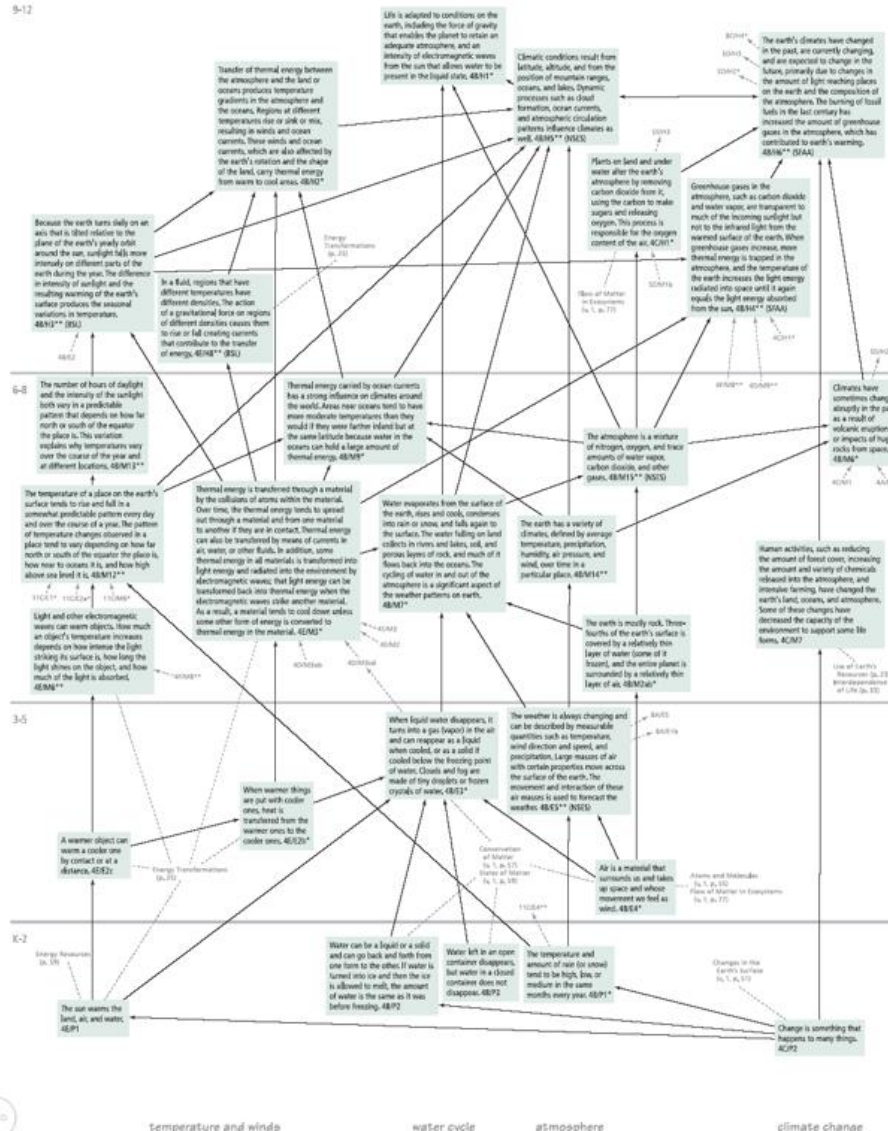
Zrušit volbu všech položek v této kategorii

Řadit dle:

Sekundárně řadit dle:

Vyhledat úlohy

Jaký typ kurikula vlastně potřebujeme?

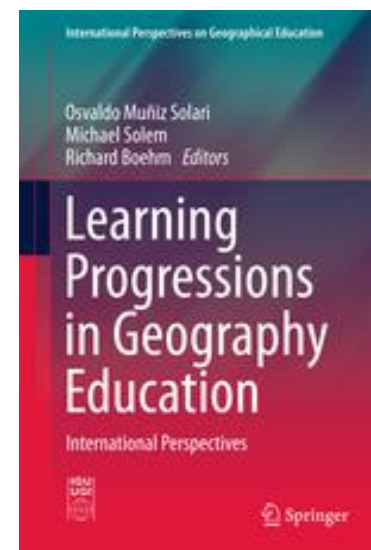

Závěr

- Kontinuita a progrese jsou v kurikulu 1. a 2. stupně ZŠ implicitními kvalitami kurikula.
- Úsilí o zexplicitňování vybraných kvalit kurikula legitimizuje, sjednocuje a rozvíjí oborové didaktiky.
- Mapy učebního pokroku by neměly nahradit státní kurikulum nebo standardy. Měly by být jejich přirozenými doplňky.

<http://www.ncrge.org/projects/geoprogressions/>

Literatura

- Bennetts, T. (2002). Continuity and progression. In Smith, Maggie (Ed.), *Teaching Geography in Secondary Schools: A Reader* (s. 83). London: Routledge.
- Duschl, R., Maeng, S., & Sezen, A. (2011). Learning progressions and teaching sequences: A review and analysis. *Studies in Science Education*, 47(2), 123–182.
- Dvořák, D. (2012). *Od osnov ke standardům: proměny kurikulární teorie a praxe*. Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta.
- Huynh, N. T., Solem, M., & Bednarz, S. W. (2015). A Road Map for Learning Progressions Research in Geography. *Journal of Geography*, 114(2), 69–79.
- Solari, O., Solem, M., & Boehm, R. (2017). (Eds.). *Learning Progressions in Geography Education*. Springer.
- Solem, M., Huynh, N. T., & Boehm, R. G. (2015). *Learning progressions for maps, geospatial technology, and spatial thinking: A research handbook*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars.